

Krešimir ŠIMIĆ*Abrahamovo razlikovanje.**Po(i)etika vjere*

– Biblioteka *Diacovensia*, Đakovo,
2015., 156 str.

Biblioteka *Diacovensia*, Katoličkoga bogoslovnog fakulteta u Đakovu, koncem 2015. godine objavila je knjigu Krešimira Šimića, naslovljenu *Abrahamovo razlikovanje. Po(i)etika vjere*. Autor, kroatist s izraženim filozofsko-teološkim interesima, nastavnik na Filozofskom fakultetu Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, studira po(i)etiku vjere u suvremenoj kulturi, crpeći svoje znanje iz dvaju izvora: Biblije, kao mjerodavnoga teksta iz kojega i kojim vjernik razumije Boga, svijet, samoga sebe i svoje odnose s drugima, te iz filozofije, te ljudske sposobnosti zadivljenosti nad svim i propitivanja svega što jest, a koja se mjerodavno oblikovala u Grčkoj i koja je Zapadu pomogla i razumijevati, i usmjeravati ljudski hod kroz povijest. Krešimir Šimić svoja pitanja i svoje uvide oslanja na teologiju, tu neobičnu znanost koja slobodno diše samo kad se hrani biblijskim iskustvima s Bogom i njegovom objavljenom Riječi i filozofijom, s kojom se često hrve, ponekad razilazi, a ponekad i suotkriva svijet.

Knjiga je podijeljena u četiri dijela. U prvom se autor sučeljava sa suvremenim orkestriranim suglasjem prigovora sržnoga i neiskorjenjivoga nasilja u monoteizmima. Sabire najčešće, najoštrije i najraširenije prigovore i odgovara na

njih. Ovaj se dio knjige čita s užitkom. Otvara čitatelju vjerničku i teološku perspektivu na suvremeni svijet iz pozicije sugovornika koji ne samo da razumije prigovore, nego na njih ima jasne i uvjerljive odgovore. Prvi dio završava komentarima dvaju poznatih govora, Baracka Obame u Kairu i Benedikta XVI. u Regensburgu. Barackov govor predstavlja projekt konsocijalne liberalne demokracije, zasnovan na hermeneutičkom gostoprinstvu, a Benediktov govor otkriva sukob koji leži u samom temelju našega postojanja, a koji se može imenovati sukobom vjere i nevjere.

Upravo je zbog sukoba koji leži u samim temeljima našega postojanja važno moći razumjeti što je to vjera.

Vjeri su posvećeni drugi i treći dio. Drugi dio istražuje vjeru u njezinu odnosu prema razumu. Vjera sama iz sebe traži razum. Ovaj Anselmov opis vjere već od početka usmjerava istraživanje ne u smjeru sukoba ili nepremostive razlike vjere i razuma, nego prema osvjetljivanju specifičnosti vjere koja treba razum, ali koja zna i za njegove granice. Autor posvećuje pozornost vjeri kao odvjetnici razuma, potom pokazuje vjeri svojstven nemir mišljenja da bi se zadržao na dva izrazito utjecajna pojma: na umnoj vjeri Immanuela Kanta i na filozofijskoj vjeri Karla Jaspersa. Jasnoću o vjeri iz njezine blizine s razumom autor postiže analizom uvida Tome Akvinskoga i suvremenoga tomiističkoga filozofa Josefa Piepera. Njihov pristup kulminira u pitanju: Komu se vjeruje? Autor ovo pitanje čini svojim.

Treći dio započinje fenomenologijom vjere koja kroz Heideggerova rana istraživanja pokazuje vjeru kao način egzistiranja vjerničkoga tubitka. O objavi autor raspravlja analizirajući Bultmanovu teologiju demitologizacije koja cilja na objavu u samom činu usmjerenu pojedincu i njegovu osobnom odgovoru i Rahnerovu teologiju transcendalnoga iskustva. Podrobnim i razumljivim izlaganjem suvremene teološke misli o objavi postaje jasno kako objava nije priopćenje nekog nauka ili nekih normi. Tim se jasnije najavljuje pitanje istine objave. Krešimir Šimić dovodi nas pred Isusovu rečenicu iz Ivanova evanđelja: »Ja sam istina« (Iv 14, 6), a njome i do pitanja shvaćanja istine i njezine biti. Ivanova je rečenica vodilja do jasnoće kako pitanje istine ne kulminira u spoznaji, nego u osobnom životu i u osobnom odnosu s Istinom. To pak odmah otvara pitanje odnosa istine i svjedoka. Vjerovati tako ne znači nadasve vjerovati nešto, nego vjerovati nekome. Pritom autor jasno pokazuje temeljnu razliku vjerovanja nekome, kada je riječ o povjerenju ljudi međusobno i kada je riječ o povjerenju nekome tko nije samo čovjek, nego je i Bog. Vjera se tako pokazuje kao sudjelovanje u onom što Svjedok zna. Uz to, vjera ne cilja na spoznaju, nego na zbilju, ne na iskaz, nego na bitak. Daljnji korak za razumijevanje vjere njezina je struktura zajedništva. Vjera nije nadasve privatni čin pojedinca. Vjera pojedinca događa se u zajednici, a zajednica svoju vjeru živi sakramentalno, nadasve oko sržnoga sakramenta – euharistije.

Ovo je put kojim autor dolazi do svojega sržnog uvida, do po(i)etike vjere koju valja shvatiti kao vjernikovo oblikovanje njegova života u srcu zajednice iz nadahnuća Duha Svetoga jezikom i sakramentalnom strukturom Crkve. Iz ovoga se jasnije nazire važan odnos vjere i etike. Crkva kao zajednica vjernika nije etička zajednica, ali ona nije ni zajednica bez etike. Da bi pojasnio kako on vidi po(i)etičku narav zajednice, Krešimir Šimić analizira biblijski izvještaj o prvom grijehu. To mu omogućuje da po(i)etičku zajednicu opiše kao zajednicu ljubavi usidrenu u jednoj Božjoj volji. Iz toga je vjeru moguće vidjeti u njezinoj kulturnoj zbilji. Vjera je *poiesis* i ona stvara kulturu.

Tako dolazimo do četvrtoga, zadnjega dijela koji je posvećen onomu što je najavljeno u samom naslovu: Abrahamovu razlikovanju. Abraham je praotac vjere i tko se trudi razumjeti taj neobični spoj ljudske sposobnosti i Božje darovanosti ne može mimoći Abrahama i biblijske tekstove koji ga opisuju. Svjest o Abrahamovu izazovu cijeloj modernoj samo pojačava potrebu za jasnoćom Abrahamova razlikovanja. Ono je ranije i dublje od Mojsijeva razlikovanja. Ako je Assmann u Mojsijevu razlikovanju vidio radikalnu konstrukciju drugoga kao poganstva i idolopoklonstva, Abrahamovo razlikovanje u svijet obilježen nemirom, nepravdom i žrtvovanjima nevinih unosi mir, pravednost i kritiku žrtvovanja.

Pri koncu Krešimir se Šimić još jednom vraća na Kanta. Analizom Kantova

shvaćanja biblijskih izvještaja kao opisa razvojnih stupnjeva humanizacije, autoru se otvara mogućnost pokazivanja drukčije hermeneutike, one po(i)etičke zajednice.

Knjiga Abrahamovo razlikovanje pisana je čitkim, ponekad i izrazito lijepim jezikom. Argumenti su jasni i razumljivi. Sadržaj je, premda je vjera klasično filozofsko i teološko pitanje, svjež. Autor ne preza od rasprave sa suvremenim teolozima i filozofima. Naprotiv! Njegova razmišljanja nastaju u dijalogu, osluškivanju, kritici, suptilnim opažanjima i suverenom ophođenju s argumentima njegovih sugovornika. Nikad ne izlazi izvan okvira argumenata. Njegove su reakcije jasne i obrazložene.

Ova je knjiga dobro došla. Unosi jasnoću u rasprave o vjeri, njezinoj navodnoj sklonosti prema nasilju i odbacivanju drugoga, njezinoj navodnoj zatvorenosti za svjetlo razuma i društveni život s različitim i drugim. Pokazuje kako su problemi dublji od prigovora i kako su teološki odgovori važniji nego što suvremena kultura to misli.

Od koristi je vjernicima koji u sebi osjećaju nemir i potrebu za svjetlom razuma. Njima pomaže da ono što već jesu vide na jasniji način. Od koristi je i nevjernicima i agnosticima. Njima je pomoć da razumiju po(i)etičnu narav vjere koju često poznaju samo iz površnih predrasuda, poopćenih osuda ili osobnih razočaranja. Knjiga svojim tonom, jezikom, blagonaklonošću prema svemu što olakšava razumijevanje i svojom otvorenosti i jasnoćom vlastitih polazišta i izvora misli pokazuje kako je moguće graditi kulturu crpeći iz izvora vjere u vremenu kada na vjeru pada negativno svjetlo. Knjiga je uz to, premda to nije njezina izravna namjera, dobro došla u ekumenskom i međureligijskom dijalogu.

Knjiga Krešimira Šimića *Abrahamovo razlikovanje. Po(i)etika vjere* u našu kulturu dolazi kao jasan i prepoznatljiv teološki glas o kojem valja voditi računa upravo zbog potrebe kulture same za dijalogom i trudom oko razumijevanja drugoga.

Ante Vučković